

Μακροπερίοδος και Μικροπερίοδος Λόγος

Μακροπερίοδος λόγος: Ο μακροπερίοδος λόγος βασίζεται στη χρήση υποτακτικής σύνδεσης (βλέπε σελ. 3) και προσδίδει σοβαρότητα και επισημότητα στο ύφος του συγγραφέα. Υποδεικνύει άριστη γνώση και χρήση της γλώσσας από την πλευρά του γράφοντος, που δε δημιουργεί νοητικά χάσματα και ασάφειες. Έτσι, ο λόγος είναι πιο σύνθετος και πολύπλοκος και, κατά συνέπεια, προϋποθέτει πιο προσεκτική ανάγνωση από τη μεριά του αναγνώστη. Με τον μακροπερίοδο λόγο επιτυγχάνεται η διατύπωση πιο σύνθετων νοημάτων και η ανάδειξη των ειδικότερων σχέσεων ανάμεσα στις επιμέρους εκφραζόμενες έννοιες· σχέσεις χρονικής ακολουθίας ή αιτιολόγησης, σχέσεις σκοπού, προσδιορισμού, συμπεράσματος κ.ά.

Παράδειγμα: «Τα αποτελέσματα πρόσφατης έρευνας είναι καταλυτικά, αφού αποδεικνύουν με τον πλέον αδιαμφισβήτητο τρόπο ότι, ενώ υπάρχουν θέσεις εργασίας, και μάλιστα πολλές, δεν υπάρχουν οι ικανοί να τις καταλάβουν».

Μικροπερίοδος (βραχυπερίοδος) λόγος: Ο μικροπερίοδος λόγος βασίζεται σε μικρές περιόδους και, επομένως, είναι πιο απλός, προσδίδει αμεσότητα, οικειότητα και προφορικότητα στο ύφος του συγγραφέα. Δηλώνει αυθορμητισμό, γι' αυτό ο λόγος είναι γοργός και κοφτός με αποτέλεσμα το μήνυμα να αποδίδεται με σαφήνεια, παραστατικότητα και ζωντάνια.

Παράδειγμα: «Οι νέοι έχουν φόβους και αναστολές. Φόβους για το παρόν αλλά και για το μέλλον. Ένα μέλλον αβέβαιο και σκοτεινό. Έτσι, κουράζονται ψυχικά και οδηγούνται στη φυγή».

Σύνδεση προτάσεων

Παρατακτική και Υποτακτική σύνδεση προτάσεων

Οι προτάσεις, ανάλογα με τον τρόπο που συνδέονται, παρατακτικά ή υποτακτικά, προσδιορίζουν τον λόγο ενός κειμένου, δηλαδή αν είναι απλός και λιτός ή σύνθετος και πυκνός. Ειδικότερα:

α. Παρατακτική σύνδεση

Συνδέει **ισοδύναμες προτάσεις**, δηλαδή κύριες¹ με κύριες προτάσεις ή όμοιες δευτερεύουσες² με τη χρήση παρατακτικών συνδέσμων. Καθιστά τον λόγο απλό, λιτό και άμεσο, δίχως περίπλοκες επεξηγήσεις/ αιτιολογήσεις. Οι παρατακτικοί σύνδεσμοι είναι:

- Συμπλεκτικοί: και (κι), ούτε, μήτε, ουδέ, μηδέ.
- Διαζευκτικοί/ διαχωριστικοί: ή, είτε
- Αντιθετικοί: αλλά, μα, όμως, ωστόσο, μόνο, παρά, μολαταύτα, εξάλλου, (οι αντιθετικοί σύνδεσμοι ενώ, αν και, μολονότι χρησιμοποιούνται κανονικά στην υποτακτική σύνδεση)
- Συμπερασματικοί: λοιπόν, άρα, επομένως
- Επεξηγηματικοί: δηλαδή

Παραδείγματα:

-Το παιδί έτρεχε **και** γελούσε.

- **Όχι μόνο** θα έρθουμε, **αλλά και** θα μείνουμε.

-Θα έρθετε **ή** θα μείνετε σπίτι;

- Κοίταζε τη θάλασσα **και** χάζευε την απεραντοσύνη της.

-Οι νέοι αποτελούν το πιο δυναμικό κομμάτι μιας κοινωνίας **και** οραματίζονται ένα καλύτερο αύριο.

¹ **Κύριες** ονομάζονται οι προτάσεις που έχουν πλήρες νόημα και στέκονται μόνες τους στο λόγο- δεν εξαρτώνται δηλαδή από άλλες προτάσεις. Π.χ. Τα πλοία παρέμειναν δεμένα στα λιμάνια.

² **Δευτερεύουσες** είναι οι προτάσεις που δεν μπορούν να σταθούν από μόνες τους στο λόγο, οπότε εξαρτώνται από μια άλλη κύρια, συνήθως, πρόταση. Η δευτερεύουσα πρόταση λειτουργεί ως συμπληρωματική, αφού προσθέτει πληροφορίες. Π.χ. Τα πλοία παρέμειναν δεμένα στα λιμάνια, *επειδή είχε μεγάλη κακοκαιρία*.

β. Υποτακτική σύνδεση

Υποτακτική σύνδεση έχουμε, όταν συνδέονται προτάσεις ανόμοιες μεταξύ τους, δηλαδή κύριες με δευτερεύουσες ή δευτερεύουσες ανόμοιες μεταξύ τους με τη χρήση υποτακτικών συνδέσμων. Η υποτακτική σύνδεση καθιστά τον λόγο πυκνό και σύνθετο. Δηλώνει ικανότητα του γράφοντος στην έκφραση, ενισχύει την παραστατικότητα και πειστικότητα του λόγου, παρουσιάζοντας αναλυτικά τη συλλογιστική πορεία και εκφράζει πιο περίπλοκες σκέψεις.

Οι υποτακτικοί σύνδεσμοι είναι:

- *Ειδικοί*: πως, ότι, που (π.χ. Είναι γνωστό *ότι* η οικολογική καταστροφή αποτελεί ένα σοβαρό πρόβλημα της εποχής μας).
- *Αιτιολογικοί*: γιατί, επειδή, αφού (π.χ. Το πρόβλημα επιδεινώνεται, *αφού* δεν παίρνονται δραστικά μέτρα για την αντιμετώπισή του).
- *Χρονικοί*: όταν, σαν, ενώ, καθώς, αφού, αφότου, πριν, μόλις, προτού, ώσπου, ωστόσο (π.χ. Πρέπει να υπάρξουν κινητοποιήσεις από τους αρμόδιους φορείς, *πριν* είναι πολύ αργά).
- *Υποθετικοί*: αν, εάν και οι χρονικοί σύνδεσμοι σαν, άμα με σημασία υποθετικού συνδέσμου (π.χ. *Αν* τα προβλήματα δεν αντιμετωπίζονται εγκαίρως, διογκώνονται και είναι πολύ δύσκολο να αντιμετωπιστούν αργότερα).
- *Εναντιωματικοί*: αν και, ενώ, μολοντί (π.χ. Δεν κατάφερε να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της σχολής, *μολοντί* κατέβαλε μεγάλες προσπάθειες).
- *Τελικοί*: για να, να (π.χ. Πρέπει όλοι να επιτελούν τα καθήκοντά τους με υπευθυνότητα και ακρίβεια, *για να* λειτουργεί σωστά και αρμονικά η ομάδα).
- *Αποτελεσματικοί*: ώστε (να), που (π.χ. Πρέπει να δαπανηθούν μεγάλα χρηματικά ποσά, *ώστε* να αποκατασταθεί η βλάβη).
- *Διστακτικοί*: μη(ν), μήπως (π.χ. Υπάρχει ο φόβος *μήπως* οι συνέπειες της καταστροφής επεκταθούν ακόμη περισσότερο).

Αναφορικές προτάσεις

Μια ιδιαίτερη κατηγορία δευτερευουσών προτάσεων, που η χρήση τους είναι πολύ συχνή στο λόγο, είναι οι αναφορικές προτάσεις. Αναφέρονται σε έναν όρο -κύριο ή δευτερεύοντα- μιας άλλης πρότασης.

Οι αναφορικές προτάσεις διακρίνονται με κριτήριο τη συντακτική λειτουργία τους σε:

→ Αναφορικές ονοματικές: επέχουν τη θέση ονοματικού προσδιορισμού (στο υποκείμενο ή στο αντικείμενο του ρήματος της πρότασης εξάρτησης της, παράθεσης, επεξήγησης κ.λπ.) και συνήθως εισάγονται με αναφορικές αντωνυμίες, π.χ. ο οποίος, όποιος, οποιοσδήποτε, όσος, που (όταν αναφέρεται σε ονόματα) κ.λπ.

→ Αναφορικές επιρρηματικές: προσδιορίζουν έναν επιρρηματικό προσδιορισμό και εισάγονται με αναφορικά επιρρήματα:

- Τοπικά: όπου, οπουδήποτε, που (όταν αναφέρονται σε επιρρηματικό προσδιορισμό).
- Χρονικά: οπότε, οποτεδήποτε.
- Τροπικά: όπως, καθώς.
- Ποσοτικά: όσο, οσοδήποτε

Παραδείγματα:

-Ο επιστήμονας *ο οποίος έχει ανεπτυγμένο το αίσθημα της ευθύνης* (=αναφορική ονοματική πρόταση) προσφέρει με τις ανακαλύψεις του στην ανθρωπότητα.

-*Όπου κι αν γυρίσεις το βλέμμα σου* (=αναφορική επιρρηματική πρόταση), διαπιστώνεις την αισθητική υποβάθμιση.

Επίσης, διακρίνονται σε:

→ Αναφορικές προσδιοριστικές: αναφέρονται σε έναν ονοματικό όρο μιας άλλης πρότασης και αποτελούν αναγκαίους προσδιορισμούς της προηγούμενης πρότασης, ώστε να εξασφαλίζεται ένα ολοκληρωμένο νόημα.

→ Αναφορικές παραθετικές ή προσθετικές: αναφέρονται σε έναν ονοματικό όρο μιας άλλης πρότασης, χωρίζονται με κόμμα και δεν αποτελούν απαραίτητο συμπλήρωμα για την ολοκλήρωση του νοήματος, αλλά μπορούν να παραλειφθούν.

Παραδείγματα:

-Το μάθημα που μου αρέσει είναι η Ιστορία [αναφορική προσδιοριστική πρόταση, γιατί αποτελεί αναγκαίο προσδιορισμό της λέξης «μάθημα»].

-Διαβάζω το μάθημα της Ιστορίας, *που είναι το αγαπημένο μου* (μάθημα) [αναφορική παραθετική ή προσθετική πρόταση, γιατί δεν αποτελεί αναγκαίο συμπλήρωμα του λόγου].